

Тверда Раїса,
студентка 21 групи
ННІ філології та журналістики.
Науковий керівник – **Миколаєнко Н. М.**

Переваги та недоліки фензинів у контексті розвитку видавничої справи

Науково-технічний прогрес заповнив усі галузі людської діяльності, в тому числі й видавничу справу. Це призвело до того, що з кожним днем все більше і більше людей починають займатися видавничою діяльністю. А відтак зросла кількість видань. Актуальності й популярності нині мають аматорські видання. Серед яких особливе місце займають фензини.

Зазначимо, на території пострадянських країн немає жодних повноцінних досліджень, присвячених цьому явищу. Є лише окремі публікації. Варто виділити статтю Андрія Ніколаєва «Професіональний фэнзин: бред или перспектива?». Тому ця тема є новою у видавничій справі, не досить вивченою.

Метою нашої статті є розгляд існування фензинів як різновиду видань та опису проблем, які виникають у зв'язку з цим.

Логіка нашого дослідження вимагає, насамперед, визначення сутності дефініції. «Фензин (англ. fanzine, fan magazine – фанатський журнал) – аматорське малотиражне періодичне чи неперіодичне видання (журнал, інформаційний бюлетень, фотоальбом, альманах тощо). Вони випускаються любителями для задоволення потреб невеликої групи читачів (часто субкультур) [1]. Термін «фензин» увів у використання серед американських любителів фантастики журналіст Луї Рассел Шовене у 1940-х роках. Хоча самі видання такого типу з'явилися набагато раніше [2].

Зауважимо, що в Україні в деякій мірі відповідником фензину може служити самвидав. Суттєва відмінність полягає у тому, що фензин виготовляють любителі для любителів (рідше цим займаються професіонали) і такі видання мають розважальну тематику. У самвидавах же навпаки подають громадсько-політичну інформацію, літературні твори тощо, але розповсюджувалися такі видання підпільно, оскільки є своєрідним висвітленням опозиційних думок.

Перший фензин на території України з'явився у Харкові у 1966 р. Це був журнал, присвячений рок-н-ролу, під назвою «Біт-Ехо» [4]. Справжній розквіт фензинів припав на кінець 80-х років ХХ ст. З 90-х років видань випускається значно менше. Проте з 2000-х їхня кількість знову зростає. Чимало видань виходять за підтримки прихильників культури D.I.Y. (Do It Yourself, Зроби Це

Сам). Зокрема під їхньою егідою видали тільки 5 номерів фензину «FarFor», який випускався у Житомирі у 2006-2008 рр [1; 5].

Науковий пошук засвідчує, що існує декілька причин створення фензинів:

- для себе. Декілька людей об'єднуються й вирішують створити видання тому, що хочуть донести до читачів свої думки та погляди через власні твори. Проте тематику фензинів вони вибирають таку, яка їм більше до вподоби;

- любителі для любителів. Будь-яка діяльність людини рано чи пізно породжує в неї бажання більше знати про своє заняття. А якщо це дозвілля, то тим паче. У такому випадку видавничий ринок не завжди може запропонувати відповідну продукцію. Наприклад, деякі люди люблять рок-музику, але жодне періодичне видання не містить про це явище повної інформації. Саме тоді виникають фензини;

- спроба реалізувати себе у видавничій діяльності. У цьому випадку фензини створюються із метою перевірки попиту в аудиторії, перш ніж ставити це на професійний рівень. Або є початковим етапом із подальшим планом професійного випуску видання;

- створення професіоналами. Як правило, це дуже рідкісне явище. Люди, які мають відповідну видавничу/журналістську освіту, створюють фензини за власним бажанням або через відсутність відповідної матеріальної бази.

За нашими дослідженнями, найпопулярнішою є друга причина. Фензини також найчастіше бувають у двох формах – паперовій та електронній. Нині перевага надається останньому варіанту. Але надрукований фензин є більш соліднішим, хоч і дорожчим.

Існування фензинів має як свої переваги, так і недоліки. До плюсів можна віднести новизну інформації, в деякій мірі вільне розповсюдження, вузьке коло читачів, оперативність. Наприклад, новизна інформації полягає у тому, що матеріал для фензинів створює як сама редакція, так і читачі видання. Такі люди не є професійними журналістами (аматори), але вони досить добре орієнтуються у вибраній сфері, що знижує імовірність фактичних помилок. До того ж важливу роль грає особиста зацікавленість. Оскільки фензини мають специфічну тематику, то більшість кореспондентів-професіоналів не будуть в ній досить добре розбиратися. Наприклад, є фензин «Блокпост», який створений

скінхедівським угрупованням [1]. Скільки професіональних журналістів орієнтується у субкультурі скінхеди? Також прикладом може служити російський фензин «Inari», який присвячений японській культурі і висвітлює усі події, які стосуються даної тематики [6].

Відмітимо, оперативність фензинів полягає не стільки в своєчасному поданні інформації, скільки в існуванні самого видання. Фензини виникають разом із популярністю явища. А от професійні видання – ні. Занадто довгий час потрібен для створення.

На основі аналізу фензинів до недоліків можна віднести в деякій мірі відсутність професіоналізму, періодичність, проблеми із авторським правом, не врегульований статус, неприбутковість. Так відсутність професіоналізму переважно стосується художньо-технічного оформлення видань. Тексти можуть бути написані на середньому або високому рівні, без суттєвих помилок. Але матеріал розміщений так, що його важко прочитати. Досить часто підібрано занадто малий шрифт. Не завжди може потішити читача поліграфічне виконання видання.

Наприклад, проблеми із авторським правом дуже рідко трапляються, оскільки до фензинів досить поблажливе ставлення на відміну від професіонального видання. Та й редакція може приймати публікації від авторів по електронній пошті, які підписуються псевдонімами. Тобто навіть працівники редакції можуть не знати своїх авторів як в обличчя, так і по іменах.

Зазначимо, що в Україні фензини не реєструються як звичайні видання. А ті, які є електронними виданнями, майже не мають ніякого захисту. Адже в законодавчій базі України не прописано існування Інтернет-ЗМІ, на звання яких цілком можуть претендувати фензини.

Перспективи розвитку фензинів в Україні – неоднозначні, однак вони у майбутньому будуть існувати. З розвитком техніки їхня кількість буде зростати. Окрім того, у видавничій галузі популярності набувають різноманітні конкурси, де участь можуть брати і «фанатські журнали». Зокрема, на «Єврокон» можна номінувати фензини.

Отже, в Україні існують фензини, і хоч їхня кількість – незначна, та не варто відкидати такі видавничі продукти, оскільки «фанатські журнали» цілком можуть бути площадкою для експериментів, щоб із часом мати право стати повноцінним виданням.

Використана література:

1. Фензин // Вікіпедія: вільна енцикл. – Режим доступу: <http://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B5%D0%BD%D0%B7%D0%B8%D0%BD>.
2. Глазунова Л. Новые форматы книг и формы их рекомендации читателям. Часть вторая. Зин (езин) / Л. В. Глазунова // Библиотека школы!. – 2015. – № 2. – С. 5-9.
3. Николаев А. Профессиональный фэнзин: бред или перспектива? / Андрей Николаев // Фэнзор. – 1990. – № 2. – С. 100-105.
4. Энциклопедия рок-самиздата – Бит-Эхо (Харьков). – Режим доступа: <http://prorokino.ru/samizdat/bit-eho.htm>.
5. FarFor. – Режим доступа: <http://ukrdiy.at.ua/index/0-36>.
6. Inari – Сетевой аниме журнал. – Режим доступа: <http://igplay.ru/magazines>.